

PAPER DETAILS

TITLE: OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENİ
KAVRAMINA İLİSKİN METAFORLARI

AUTHORS: Songül GİREN

PAGES: 123-132

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157427>



OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENİ KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORLARI

Pre-Service Early Childhood Education Teachers' Metaphors about Early Childhood Teacher Concept

Songül GİREN¹

Özet

Bu araştırma, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramlarına ilişkin metaforik düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarından “Okul öncesi eğitim öğretmeni..... gibidir, çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu Aksaray Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 40 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcılardan elde edilen veriler içerik analizine göre değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarından elde edilen sonuçlara göre; öğretmen adayları “Okul öncesi eğitimi öğretmeni” kavramına yönelik 16 farklı metafor üretmiş ve bu metaforlar 3 kategoride toplanmıştır. Ortaya çıkan metaforlar “altın madeni, anne, arkadaş, bahçıvan, çiçek, ebeveyn, idol, ışık, kuş, melek, meyve, mum, rehber, su, vefalı bir evlat, yorgan” metaforlarıdır. Bu metaforlar “(1) bir eğitimci olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni, (2) model olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni, (3) sosyal ihtiyaçları karşılayıcı olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni” kategorilerinde toplanmıştır.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi eğitim öğretmeni, okul öncesi eğitim, metafor, okul öncesi eğitimi öğretmeni adayı.

Abstract

This research was carried out to determine the metaphorical thoughts about concept of early childhood education teacher of preservice early childhood education teachers. In this research were asked "early childhood teacher is like because"complete the sentence from pre-service early childhood education teachers. The study group of research constitutes 40 pre-service teachers in studying at Aksaray University Preschool Education Department. According to the results obtained from preservice early childhood teachers, "they produced 16 different metaphors for the concept and these metaphors was collected in 3 categories. The resulting metaphors "goldmine, mother, friend, gardener, flower, parent, idol, light, bird, angel, candle, guide, water, a loyal child, quilt" are metaphors. These metaphors "(1) pre-school education teacher as an educator, (2) preschool education teacher as a model, (3) preschool education teacher as a compensatory social needs" categories were collected.

Key Words: Early childhood education teacher, Early childhood education, metaphor, pre-service early childhood education teacher.

Giriş

Kavramsal açıdan incelendiğinde metafor, bireyin kuramsal bir olguya ya da soyut, karmaşık bir duruma ilişkin anlamlandırma ve açıklama yapabilmek için kullandığı *zihinsel araç* olarak ifade edilmektedir (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Levine (2005), “metafor” sözcüğünün Yunanca *metapherein* ve *pherein* kelimelerinin birleşiminden oluştuğunu ve *metapherein*-meta kelimesinin değiştirmek, *pherein* kelimesinin ise taşımak anlamına geldiğini belirtmektedir. Bu iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan metafor, bir kavram olarak kullanıldığında öğrencilerin bildikleri şeyleri yeni anlayışlara dönüştürmelerini sağlamaktadır (Levine, 2005). Lakoff ve Johnson (1980), zihinsel metafor teorisine göre metaforların bir insanın gerçeğe ve dünyadaki olaylara ilişkin düşüncelerini biçimlendiren temel zihinsel modellerden olduğunu belirtmektedir (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Bir zihinsel model olarak metaforları etkin kılan şey, birbirinden farklı iki kavram arasında ilişki kurması ve var olan zihinsel bir şema üzerine yeni bir zihinsel şemanın

¹ Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı - AKSARAY
Mail: sygiren@hotmail.com

yansıtılabilmesidir. Bu açıdan bakıldığında metaforlar bireyin zihninde eski ve yeni kavrayış biçimleri arasında bir hareketlilik ve bir olgunun farklı yönleriyle görülerek yeni bir olgu olarak algılanmasını sağlar (Saban, 2008).

Okul öncesi eğitim dönemi, çocukların yaşamına yeni deneyimler kattığı “*okul, öğretmen ve eğitim*” kavramlarıyla gerçek anlamda ilk kez karşılaştığı dönemdir (Ayaydın, 2010). Bireyin zihin gelişiminin yaklaşık % 80’e yakın bir bölümünün tamamlandığı okul öncesi eğitim döneminde çocuklara zengin öğrenme deneyimleri ve sınırsız fırsatlar sunulur (Turaşlı, 2008; Poyraz ve Dere, 2003). Uyarıcılarla zenginleştirilmiş bu eğitim ortamları, çocukların keşfederek öğrenmelerini destekler. Sosyal, duygusal, dil, fiziksel, zihinsel ve diğer tüm gelişim alanlarını doğrudan etkileyerek yaratıcılığını, iletişim becerilerini ve akademik becerilerini geliştirir. Onların benlik saygısı kazanmasını, sosyal ve duygusal problemlerini sağlıklı yollardan çözümlemesini ve olumlu bir kişilik yapısına sahip olmasını sağlar (Turaşlı, 2008). Okul öncesi dönemde verilen eğitimin beyin gelişimi için de çok kritik bir öneme sahip olduğu bilinmektedir (Stone ve Lindsey, 1998). Çocuklarda beyin gelişimi ile ilgilenen araştırmacılar, çocukların öğrenmeye hazır olarak doğduklarını ve okul öncesi eğitimin çocukların bilişsel, sosyal-duygusal ve davranışsal gelişimi üzerinde uzun dönemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Garber, 1988; Walker, Greenwood, Hart, ve Carta, 1994). Çocuklara okul öncesi eğitim döneminde sunulan yaşam deneyimleri, onların sonraki öğrenim hayatını şekillendirmesinin yanı sıra sosyal ve duygusal dünyasını da şekillendirecek yetkinliktedir. Bu nedenle bu dönemde verilecek eğitim bilimsel gerçeklere dayanan, sistematik, eğitimdeki yeni gelişmeler ışığında sürekli güncellenen ve her anlamda kaliteli hizmetler bütününden oluşmalıdır (Arı, 2005). Kandır (2005), okul öncesi eğitim çağındaki çocukların bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitimine devam etmesinin yeterli olmadığını, kurumun “nitelikli ve kaliteli” eğitim hizmetlerinin verildiği bir okul öncesi eğitim kurumu olması gerektiğinin önemine dikkat çekmektedir. Bir okul öncesi eğitim kurumunda kaliteyi belirleyen öğeler arasında; kurumun fiziksel donanımı ve eğitim ortamının uygun şekilde düzenlenmesi, çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyen bir eğitim programı, çocuklarla pozitif iletişim kurabilen nitelikli bir öğretmen, eğitim sürecine ailenin katılımı ve programın değerlendirilmesi başlıkları yer alır (Kandır, 2005). Ancak kaliteli okul öncesi eğitimin odak noktası şüphesiz nitelikli öğretmen ve bu öğretmenlerin yetiştirilmesidir. Öğretmenlik bireysel, sosyo-kültürel, bilimsel, teknoloji alanları kapsayan; uzmanlık alan bilgisi, genel kültür bilgisi, kişisel özellikleri ve çeşitli mesleki yeterlilikler gerektiren özel bir ihtisas alanıdır (Koçak ve Alakoç Pirpir, 2012). Öğretmenlik mesleğinin tüm eğitim kademeleri için önemi değerlendirildiğinde; okul öncesi eğitim öğretmenlerinin nitelikleri ayrıca önem taşımaktadır. Dağlıoğlu (2009), okul öncesi öğretmenin sahip olduğu bilgi, beceri ve yeterlilikleriyle eğitim sürecine yön verirken; farklı yöntem, teknik ve stratejileri de kullanarak okul öncesi eğitim programında yer verilmiş olan kazanım ve göstergelerin çocuklara kazandırılmasında kilit rol oynadığını belirtmektedir. Barnett (2004), okul öncesi eğitim öğretmenlerinin eğitim düzeyinin çocuklara kaliteli okul öncesi eğitim hizmetlerinin sunulmasında büyük etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. İyi yetiştirilmiş-donanımlı okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, çocuklara karşı daha duyarlı ve daha pozitif bir yaklaşım sergilediklerini ve çok çeşitli zihinsel ve dilsel deneyimler sunduklarını belirtmektedir (Koçak ve Alakoç Pirpir, 2012). Çocuklara geri dönüt verme ve ılımlı tavırlar sergileme gibi öğretmen davranışlarının, çocukların sınıf içi performanslarının geliştirilmesi ile ilişkili olduğu bulunmuştur (La Paro, Pianta ve Stuhlman, 2004). Ertürk (2013), nitelikli bir okul öncesi eğitim için okul öncesi eğitimin kişiye ve topluma dönük uzun vadeli yararlarının belirlendiği raporlar hazırlanması ve okul öncesi eğitimin tüm bireylere ulaştırılması çalışmasının yanında bu eğitimin daha kaliteli bir şekilde sunulması için de farklı projelerle çeşitli düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmektedir. Tüm bu bilgiler nitelikli okul öncesi öğretmenlerin yetiştirilmesinin, okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar ve onların gelecekteki eğitim yaşantıları açısından ne denli önemli bir konu olduğunu vurgulamaktadır. Bu doğrultuda en büyük görev eğitim fakültelerinin okul öncesi eğitimi öğretmenliği alanında görev yapan akademisyenlere düşmektedir.

Araştırmanın Önemi

Yaşamın ilk yıllarından itibaren verilen eğitimin bireyin yaşamının diğer zamanlarını da etkilediği bilinmektedir. Bireylere sağlanan kaliteli eğitimin ise iyi yetişmiş bireylerden oluşan bir toplum yaratmada temel koşul olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Özellikle okul öncesi eğitim döneminde kazanılan davranışların kişilik gelişiminin temelini oluşturduğu düşünüldüğünde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan veya bu kurumlarda görev yapmak üzere yetiştirilen öğretmen adaylarının nitelikleri önem kazanmaktadır (Dağlıoğlu, 2009). Türkiye İstatistik Kurumu ve Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın 2013-2014 eğitim öğretim yılı verilerine göre ülkemizde okul öncesi eğitim kademesinde 3-5 yaş arası çocuklar için okullaşma oranı %28 iken, bu oran 4 yaş için %38 5 yaş içinse henüz %43'ler seviyesindedir (TÜİK, 2014 ve MEB-SGB, 2014). Avrupa'daki ve dünyadaki gelişmiş ülkelerin çoğunluğunda okullaşma oranının %100'lerde veya buna yakın seviyelerde olduğu düşünüldüğünde niceliksel olarak da çok gerilerde olduğumuz açıktır. Niceliksel artış için çok çaba sarf etmemiz gerekmektedir. Ancak niceliksel artışı sağlamaya çalışırken kaliteden ödün vermeden bunu gerçekleştirme zorunluluğu doğmaktadır. Mevcut lisans eğitimine giriş sınavlarının merkezi bir sınav sistemi dahilinde yapılıyor olması sonucunda öğretmenlik mesleğini seçecek kişilerin, kişilik özellikleri ve iletişim becerileri açısından değerlendirilememesi, önceki eğitim öğretim dönemleri için uzaktan eğitim yoluyla okul öncesi öğretmeni yetiştirilmesi (Arı, 2005) ve gündemde olan formasyon eğitimi uygulamasıyla eğitim fakültesi dışındaki diğer fakültelerden mezun olan kişilerin 1- 2 dönemlik kısa eğitimlerle öğretmen olabilme yetkinliğine kavuşturulması nitelik açısından üzerinde durulması gereken konulardandır. Öğretmen niteliğini doğrudan etkileyen bu konularla ilgili yapılabilecekler sınırlı iken; öğretmenlik mesleğini seçmiş kişilerin öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri doğrultusunda yetiştirilmesi konusunda yapılabilecekler çok daha fazladır. Bu noktada en büyük sorumluluk öğretmen yetiştiren kurumlara yani eğitim fakültelerine düşmektedir. Bu nedenle yapılan bu araştırma okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının "okul öncesi eğitimi öğretmeni" kavramına ilişkin metaforik algılarının belirlenmesinin, bu ana bilim dalında çalışan akademisyenlere öğrencileri tanıma, onlara rehberlik etme ve geleceğe dair okul öncesi öğretmenliği lisans programını şekillendirme açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra alan yazında okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının metaforik algılarının incelendiği çalışmalarda okul öncesi öğretmeni (Serhatlıoğlu, 2014), bilim ve bilim insanı (Şenel ve Aslan, 2014), çocuk (Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu, 2013), okul öncesi eğitim (Ertürk Kara, 2014) ve demokrasi (Güder ve Yıldırım, 2014) kavramlarının incelendiği sınırlı sayıda çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Yapılan bu araştırmanın diğer üniversitelerin okul öncesi öğretmen adayları ile yapılacak çalışmalarda karşılaştırma imkanı sağlayacağı ve benzer konularda araştırma yapacak araştırmacılara kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının "okul öncesi eğitim öğretmeni" kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının "okul öncesi eğitim öğretmeni" kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar nelerdir?
2. "Okul öncesi eğitim öğretmeni" kavramına yönelik üretilen metaforlar ortak özellikleri açısından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

Yöntem

Günlük yaşamımızda bazı olaylar, durumlar, yaşamsal edinimler, algılar, yönelimler ve kavramlarla farklı biçimlerde sık sık karşılaşırız. Her ne kadar bu olaylar, olgular ve kavramlarla sürekli karşılaşılıyor olsak da bu onları tam olarak kavradığımız anlamına gelmez. Olgular, varlığının farkında olduğumuz ancak onun hakkında detaylı ve kapsamlı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır. Bu yöntemin amacı, "bireylerin bir olguya ilişkin

yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmaktır”(Yıldırım ve Şimşek, 2013: 85). Bu araştırmada okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmeni kavramına ilişkin sahip oldukları metaforik algıları detaylıca incelenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmada olgu bilim deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada çalışmanın amacına uygun olarak bilgi açısından zengin ve uygun durumları belirlemeye dayalı detaylı araştırmaların yapılmasına olanak tanıyan amaçsal (amaçlı) örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Araştırmanın çalışma grubuna öğretmenlik mesleğine yönelik eğitimlerinin ilk yılında olan herhangi bir şekilde öğretmenlik formasyonuna dair dersleri almamış birinci sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bu durumun nedeni öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimi öğretmenliğine ilişkin herhangi bir eğitim almadan okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik algılarının belirlenmek istenmesidir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılı Aksaray Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 40, birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforlarının belirlenmesi için her bir öğretmen adayından “Okul öncesi eğitim öğretmeni..... gibidir, çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretmen adaylarının bu cümlelerdeki cevapları araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Betimsel analiz, katılımcılardan toplanan verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyuculara sunulması amacını taşır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adayları tarafından okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik üretilen metaforlar ile bunların yüzde (%) ve frekanslarına (f) ilişkin verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi ise, katılımcılardan toplanan verilerin açıklayıcı kavramsal temalar ve bunlar arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılarak okuyucuya sunulduğu analiz yöntemidir. Diğer bir anlatımla betimsel analiz yapılarak özetlenmiş ve yorumlanmış veriler, içerik analizi yoluyla daha detaylı bir şekilde değerlendirilerek betimsel analizle fark edilemeyen kavramsal temalar keşfedilebilmektedir (Yıldırım&Şimşek, 2013). Araştırmada okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik üretilen metaforların hangi kavramsal kategorilerden oluştuğuna ilişkin temaların belirlenmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin analizi sürecinde araştırmacı tarafından öğretmen adaylarının “okul öncesi eğitim öğretmeni” kavramı ile ilgili oluşturdukları metaforları incelenmiştir. İnceleme sırasında araştırmacı tarafından açıklama cümlesi ile kullanılan metaforun uyummadığı (2 adet) ve boş verilen çalışma kâğıtları (2 adet) araştırmadan çıkarılmıştır. Aşağıdaki adımlar izlenerek verilerin analizi gerçekleştirilmiştir.

Verilerin kodlanması ve ayıklanma aşamasında; öncelikle her bir öğretmen adayının ifade ettiği metaforlar kodlanmıştır. Ardından bu metaforlar ortak özelliklerine göre gruplanmıştır. Gruplamalarda birden çok kere tekrar edilen metaforlar dikkate alınarak kategorileme yapılmıştır.

Araştırmada verilerin analizinin ikinci aşamasını örnek metafor imgesi derleme süreci oluşturmaktadır. Bu aşamada öğretmen adaylarının ürettikleri ham metaforlar tekrar gözden geçirilmiş, alfabetik sıraya göre düzenlenmiş ve katılımcıların ifadelerinden birer örnek metafor ifadesi seçilmiştir. Bu şekilde, metaforların her birini, en iyi şekilde yansıttığı düşünülen örnek metafor ifadelerinin seçilmesiyle birlikte bir “örnek metafor listesi” oluşturulmuştur.

Son aşamada kategori geliştirme çalışması yapılmıştır. Bu aşamada; öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar “okul öncesi eğitim öğretmeni” kavramına yönelik benzer özellikleri bakımından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Kategori geliştirme aşamasında ikinci aşamada

oluşturulan “örnek metafor listesi” temel alınarak “okul öncesi eğitim öğretmeni” kavramının nasıl kavramsallaştırıldığı incelenmiştir. Bu aşamada son olarak; her metafor imgesi çağrıştırdığı bir konu ile ilişkilendirilerek okul öncesi eğitim öğretmeni” kavramına ilişkin 3 kavramsal kategori oluşmuştur.

Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda araştırmanın geçerliliğini artırmak için araştırmanın raporlaştırılması sırasında katılımcıların ifadelerinden alıntılar yapılması ve bu alıntıların herhangi bir ekleme yapılmadan olduğu gibi verilmesi gerektiği belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın geçerliliğinin sağlanması için bulgular kısmında öğretmen adaylarının ürettiği metaforlar ve bunlarla ilgili ifadeler orijinal haliyle yer verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliliği, Miles & Huberman (1994)’ın güvenirlilik formülü (Güvenirlilik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) ile sağlanmaya çalışılmıştır (Miles & Huberman, 1994). Araştırmada bu formülün uygulanması için bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Araştırmaya katılan tüm öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar listelenmiş olarak ve 3 farklı kategoriye oluşturan kategorileme listesi ile birlikte uzmana sunulmuştur. Bu kapsamda uzmandan hiçbir dışarıda kalmayacak şekilde 16 metaforun tamamını bu 3 kategori içine yerleştirmesi istenmiştir. Uzman görüşünün tamamlanmasından sonra araştırmacı bu eşleştirme ile kendi eşleştirmelerini karşılaştırmıştır. Araştırmanın güvenirliliği için araştırmacının ve uzmanın görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları dikkate alınmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Nitel araştırmalar için, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun % 90 ve üzeri olması gerektiği belirtilmektedir (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006; Saban, 2009). Bu araştırmanın güvenirliliği % 99 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenirliliğinin belirlenmesi için görüşüne başvuru uzman, 1 metaforu araştırmacının gruplamasından farklı bir kategoriye yerleştirmiştir. Bu durumun sonucunda, araştırmanın güvenirliliği = $100 / (100 + 1) = 0.99$ olarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994).

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “Okul öncesi eğitimi öğretmeni” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforlar, tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca araştırma soruları doğrultusunda alt başlıklar şeklinde analiz edilerek yorumlanmıştır.

Tablo 1. “Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni” kavramına yönelik oluşturulan metaforlar, metaforları ifade eden öğretmen adayı sayısı ve yüzdesi

No	Metafor	f	%	No	Metafor	f	%
1	Altın madeni	1	2.7	9	Kuş	1	2.7
2	Anne	14	38.8	10	Melek	1	2.7
3	Arkadaş	1	2.7	11	Meyve	1	2.7
4	Bahçıvan	3	8.3	12	Mum	1	2.7
5	Çiçek	1	2.7	13	Rehber	3	8.3
6	Ebeveyn	3	8.3	14	Su	2	5.5
7	İdol	1	2.7	15	Vefalı bir evlat	1	2.7
8	Işık	1	2.7	16	Yorgan	1	2.7

Tablo 1’de görüldüğü üzere, okul öncesi eğitimi öğretmenine ilişkin toplam 16 metafor üretilmiştir. Ancak bunlardan 5 tanesi birden fazla sıklıkta üretilmiştir. En fazla sıklıkta üretilen metafor anne’dir (%38,8). Bunun dışında bahçıvan, ebeveyn, rehber ve su birden fazla sıklıkta üretilen diğer metaforlardır.

Araştırmada ortak özellikler taşıyan metaforlar gruplandırılarak her grup bir kategoriye oluşturmuştur. Gruplandırma sonucunda 3 kategori oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda bu kategoriler ve ilgili metaforlar verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni Kavramına Yönelik Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Kategoriler	Metaforlar	Metafor frekansı	Metafor adeti
<i>Bir eğitimci olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni</i>	Altın madeni (1), Su (2), Mum (1), Işık (1), Rehber (3), Anne (1), Meyve (1)	10	7
<i>Model olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni</i>	İdol (1), Anne (1)	2	2
<i>Sosyal ihtiyaçları karşılayıcı olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni</i>	Çiçek (1), Yorgan (1), Anne (12), Melek (1), Arkadaş (1), Bahçıvan (3), Kuş (1), Ebeveyn (3), Vefalı bir evlat (1)	24	9
TOPLAM		36	18

Kavramsal Kategoriler

Bir Eğitimci Olarak Okul Öncesi Eğitimi Öğretmeni

Bu kategoriyi 10 okul öncesi öğretmeni aday ve 7 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride altın madeni (1), su (2), mum (1), ışık(1), rehber (3), anne (1), meyve (1) gibi metaforlar yer almaktadır. Bu kategoride yer alan öğretmen adaylarının ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni altın madeni gibidir. Çünkü en önemli yaş grubunu eğitiyor. Eğer bu yaş grubunun öğretmeni iyi olmazsa bu öğrencilerin gelişimini olumsuz etkileyebilir (Ö.A.24).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni ışık gibidir. Öğretmen kendini tüketerek başkalarına ışık verir. (Ö.A.38).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni mum gibidir. Kendisi yanarken başkalarına ışık verir (Ö.A.29).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni su ağaç gibidir. Çünkü etrafındaki öğrencileri ağaç gibi yeşertir (Ö.A.17).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni meyve gibidir. Çünkü ondan faydalanacak insanlara yararlı olacak bir varlıktır (Ö.A.14).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni rehber gibidir. Çünkü daha önce hiç bilmediğimiz tanımadığımız olaya, yere, duruma karşı bizi alıştırarak tanıtan ve yol gösteren; onun gözüyle anlatımıyla tanıdığımız bu yeri hayatımız boyunca bu şekilde görmeye devam ederiz (Ö.A. 42).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni anne gibidir. Çünkü gerektiği zaman çocuğa yemeğini bile yedirebilen bir öğretmendir okul öncesi eğitimi öğretmeni. Asla amacı sınıflarda annelik yapmak değildir. Onun amacı bir annenin özluğunu göstererek algılayabileceği her şeyi öğretmektir. Bunları öğretmek için en büyük etken sabırdır ve çocuğuna en sabırlı olan kişi annedir. Bu yüzden okul öncesi öğretmeni benim için bir nevi annedir (Ö.A.20).*

1. Model olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni

Bu kategoriyi 2 okul öncesi eğitimi öğretmeni aday ve 2 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride idol (1) ve anne (1) metaforları yer almaktadır. Bu kategoride yer alan öğretmen adaylarının ifadeleri şu şekildedir:

- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni anne gibidir. Çünkü çocuk ailesinden ilk defa ayrılmıştır ve aileden sonra model aldığı kişi öğretmendir. Öğretmen çocuklara örnektir ve çocuk onun gözünde çok değerlidir (Ö.A.8).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni idol gibidir. Çünkü her şeyi ilk kez okul öncesi öğretmeni ile öğrenecek ve onun gibi olmak isteyecektir (Ö.A.10).*

2. Sosyal İhtiyaçları karşılayıcı olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni

Bu kategoriyi 24 okul öncesi öğretmeni aday ve 9 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride çiçek (1), yorgan (1), anne (12), melek (1), arkadaş (1), bahçıvan (3), kuş (1), ebeveyn (3), vefalı

bir evlat (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Bu kategoride yer alan öğretmen adaylarının ifadelerinden bazıları şu şekildedir:

- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni çiçek gibidir. Çünkü çocukların sevdiği hoşlandığı birisidir (Ö.A.1).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni bahçıvan gibidir. Çünkü bahçıvan bahçesindeki bitkileri ve çiçekleri nasıl sulayıp bakım yapıyorsa öğretmenler de aynı şekildedir. Eğer ilgilenmezse çiçekleri bir gün solar gider (Ö.A.37).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni ikinci anne gibidir. İlk çocukluk en çok sevgiye ihtiyaç duyduğumuzda okul öncesi eğitimi öğretmeniyle birlikte oluyoruz (Ö.A.22).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni yaşlı bir kişiye bakan vefalı bir evlat gibidir. Yaşlılar ve çocuklar her ikisi de bakıma muhtaçtır (Ö.A. 6).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni yorgan gibidir. Çünkü çocuk istediğinde sarılır, güven duyar. İstedğinde arkasına alır yaslanır. İstedğinde üstüne alır güneşten korunur. Çocuk öğretmenden yararlanır ve öğretmen çocuğa ihtiyacını vermelidir. Çocuğun eksik yönlerini tamamlamalıdır (Ö.A.36).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni kuştur. Çünkü küçük yaşta çocuklara kol kanat gemesi gerekir. (Ö.A.12).*
- *Okul öncesi eğitimi öğretmeni anne gibidir. Çünkü çocuk annesinden beklediği sevgi ve ilginin aynısını öğretmeninden de bekler (Ö.A.28).*

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda; araştırmaya katılan öğretmen adaylarının (36 kişi) okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik 16 metafor ürettikleri saptanmıştır. Birden fazla katılımcı tarafından üretilen metafor sayısı 5'tir. Bunlar; anne, su, rehber, ebeveyn ve bahçıvandır. En çok üretilen metafor ise anne'dir (%38.8).

Okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramı, bir eğitimci olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni (10 kişi, 7 metafor), model olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni (2 kişi, 2 metafor) ve sosyal ihtiyaçları karşılayıcı olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni (24 kişi, 9 metafor) şeklinde üç kategoride ele alınmıştır.

Öğretmen adayları, bir eğitimci olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni kategorisinde 7 metafor üretmiştir. Bu metaforlar altın madeni, su, mum, ışık, rehber, anne, meyve'dir. Bunlar arasında rehber (3) ve su (2) en sık üretilen metaforlardır. Öğretmen adaylarının genellikle okul öncesi öğretmenin çok önemli bir yaş grubunun eğitiminden sorumlu olduğunun, çevresindeki çocukları en güncel bilgilerle aydınlatması, anne ilgisi ve sıcaklığıyla yol gösterici olması ve rehberlik etmesi gerektiğinin önemine değindikleri görülmektedir. Çakmak ve Yılmaz (2009), okul öncesi öğretmenlerinin çocukların okuma alışkanlığına hazırlık sürecinde okuma becerilerini kazandıracak materyallerin sağlanması ve çocukların okumaya ilgi ve isteklerinin artırılması için gerekli etkinlikleri hazırlama sorumluluğuna sahip olduklarını belirtmektedir. Çakmak ve Yılmaz (2009)'ın yaptıkları araştırmada çocukların farklı okuma materyallerini ve kitapları tanımları ve kitaplar hakkında edindikleri bilgilerde öğretmenlerin sunduğu etkinliklerin çok önemli bir yeri olduğunu vurgulamıştır. Early ve arkadaşlarının (2007) yaptığı araştırmada ise okul öncesi eğitim programlarının öğretmenin eğitimi, sınıfın kalitesi ve çocukların akademik başarıları açısından değerlendirildiği yedi çalışmanın sonuçları incelenmiştir. Araştırma sonucunda sadece okul öncesi öğretmenlerin eğitim seviyelerini artırmaya odaklanan politikaların sınıfın kalitesinin artırılması ve çocukların akademik gelişimlerinin sağlanmasıyla büyük ölçüde ilişkisiz ya da çelişkili olduğu; bunun yerine öğretmen-çocuk etkileşimini destekleyici etkinliklerin artırılması ve profesyonel gelişim etkinlikleri ile okul öncesi eğitimin etkililiğinin artırılması gerektiği bulunmuştur. Mevcut araştırmada okul öncesi öğretmen adayları da bir eğitimci olarak okul öncesi öğretmenin çocuklarla ilgilenme, onlara rehberlik etme, onları aydınlatma ve yararlı bilgilerle yönlendirme gibi öğretmen-çocuk etkileşimini artırıcı rolüne dikkat çekmişlerdir.

İkinci kategori olan model olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni (2 kişi, 2 metafor) kategorisinde ise; öğretmen adayları idol (1), anne (1) metaforlarını üreterek çocukların aile ortamından ilk kez çıkarak yakın ilişki kurdukları öğretmenlerinin onlar için uygun rol model olması gerektiğini vurgulamışlardır. La Paro, Pianta ve Stuhlman (2004), çocukların okul başarısında “öğretmen kalitesinin” çok önemli bir yeri olduğunu, özellikle öğretmen-çocuk etkileşiminin de “öğretimin kalitesini” ile doğrudan ilişkili olduğunu belirtmektedir. Öğretmenin çocuklarla konuşurken hassas bir dil kullanması, güven vermesi ve çocukları cesaretlendirmesi onların yüksek düzeyde özgüven kazanmalarını sağlamaktadır (La Paro, Pianta ve Stuhlman, 2004). Öğretmen adayları, okul öncesi öğretmenlerin, hayatın en önemli dönemi olan okul öncesi dönemde çocukların hayatına yön veren, kişisel gelişimlerini doğru model davranışlarla geliştirecek kişiler olduklarını vurgulamışlardır.

Üçüncü kategori olan sosyal ihtiyaçları karşılayıcı olarak okul öncesi eğitimi öğretmeni (24 kişi, 9 metafor) kategorisinde; öğretmen adayları okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocukların sevmeye, sevilme, ilgi görme, korunma, şefkat ve merhametle muamele görme, sağlıklı iletişim kurma gibi sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilen yönünü ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenlerin bu yönünü çiçek, yorgan, anne, melek, arkadaş, bahçıvan, kuş, ebeveyn, vefalı bir evlat gibi metaforlarla ifade etmişlerdir. Bunlar arasında en sıklıkla anne (12) metaforu üretilmiştir. Okul öncesi öğretmenin rehberliği, öğreticiliği ve doğru rol model olmasının yanı sıra bunları bir anne sıcaklığında ve şefkatinde yapması gerektiğini vurgulamışlardır. Bronfenbrenner ve Morris (1998)’in bioekolojik kuramında süreç, içerik, kişi ve zamanın çocuğun gelişimini etkileyen dört temel kaynak olduğu ifade edilebilir. Bu modelde “gelişimin birincil lokomotif”i yakın çevre ile etkileşime girilen yakınsal süreçlerdir. Bu süreç içerisinde çocuklar, diğer insanlar, nesneler ve fikirler arasında düzenli olarak gerçekleşen giderek karmaşılaşan karşılıklı etkileşimler vardır. Bu süreç içerisinde öğretmen-çocuk etkileşimlerinin çocukların sınıf içerisindeki öğrenmelerini etkileyen birincil etkenler olduğu düşünülmektedir (Curby, Kaufman ve Ponitz, 2009). Pianta, La Paro ve Hamre (2008) göre öğretmen-çocuk etkileşimleri “duygusal destek, sınıf yönetimi ve eğitimsel destek olarak üç başlıkta sınıflandırılabilir (Akt: Curby, Kaufman ve Ponitz, 2009). Sınıf içerisinde pozitif iklim, negatif iklim, öğretmen duyarlılığı ve öğrencinin perspektifinden bakabilme öğretmenin duygusal olarak çocuğu etkileyebileceği durumları belirtmektedir (NCQTL, 2012). Öğretmenin çocuğa duygusal destek sağlaması çocukların bireysel ihtiyaçlarına cevap verebilecek bağımsızlıklarını destekleyici fırsatlar yaratma ve güvenli-sıcak bir sınıf ortamı sunmayı ifade etmektedir. Öğretmenin çocuklara tebessüm ederek yaklaşması, sevgi sözcükleri kullanması, ihtiyaçlarına duyarlı olması ve istekli bir şekilde cevap vermesi, bireysel öğrenme ihtiyacına uygun düzenlemeleri gerçekleştirilmesi duygusal destek sağlamanın somut göstergeleridir (Curby ve Chavez, 2013). Bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%70’i) okul öncesi öğretmenin sosyal ihtiyaçları karşılayıcı bir tutum sergilemesi gerektiği yönünde metaforlar ürettikleri ve bu durumun literatürdeki bilgilerle de desteklendiği görülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarından; araştırmaya katılan okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliğine yönelik olumlu düşüncelere sahip oldukları ve okul öncesi öğretmenlerinin taşıması gereken bazı özellikler konusunda farkındalıklarının yüksek olduğu düşünülebilir. Çalışma grubunda yer alan Aksaray Üniversitesi okul öncesi eğitimi anabilim dalının 40 öğrencisi, okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik 16 farklı metafor üreterek okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken özellikler konusunda çoğunlukla ortak görüş belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmeni olmak üzere eğitim yaşantılarına başlayan bu grubun daha ilk aşamadan itibaren okul öncesi öğretmenliğinin sorumluluğunun ve öneminin bilincinde olmaları gelecekte okul öncesi eğitim kurumlarında daha nitelikli öğretmenler görme adına umut vericidir. Bu araştırmada öğretmen adayları tarafından okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin eğitimci, model olma ve sosyal ihtiyaçları karşılayıcı yönlerine ayrı ayrı değinilmiştir. Çocukların sınıf içerisindeki deneyimleri onların sosyal ve akademik gelişimlerini etkileyen en önemli bir etmendir. Sınıf içindeki bu deneyimlerin kalitesi ise öğretmen çocuk etkileşimi ile doğrudan ilişkilidir (Curby ve

Chavez, 2013). Öğretmenin çocuğa model olacak davranışlar sergilemesi, ona sevgi, şefkat, güler yüz ve sıcak bir ses tonuyla yaklaşması, öğreteceklerini onların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun yöntemlerle planlaması şüphesiz öğretmen-çocuk etkileşimlerinin ve sınıf içi atmosferin pozitif olmasını sağlayacaktır. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin bu farkındalıklarını lisans eğitimleri boyunca öğrenecekleri yeni bilgi ve becerilerle pekiştirecekleri, mesleğe başladıklarında bu tutum ve algıları yansıtan tavırlar sergileyecekleri düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; alanda çalışan araştırmacılara okul öncesi eğitim sürecinin değişik yönleriyle ele alındığı yeni metafor çalışmalarının yapılması önerilebilir. Ayrıca farklı üniversitelerde okuyan okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimi öğretmeni kavramına yönelik metaforik algılarının belirlenmesine yönelik karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Arı, M. (2005). Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi. (Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Edit: Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Ayaydın, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Görsel Sanatlar Eğitiminin Bireye Kazandırdığı Değerler. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 187-200.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2. Baskı, Pegem Akademi: Ankara.
- Curby, G. M., Rimm-Kaufman, S. E., Ponitz, C. C. (2009). Teacher-child interactions and children’s achievement trajectories across kindergarten and first grade. *Journal of Educational Psychology*, 101(4), 912-925.
- Curby, T. W., Chavez, C. (2013). Examining CLASS dimensions as predictors of pre-k children’s development of language, literacy, and mathematics. *Dialog*, 16 (2), 1 – 17.
- Çakmak, T.& Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe anaokulu örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23 (3), 489-509.
- Dağlıoğlu, E. (2009). Okul Öncesi Öğretmeninin Özellikleri ve Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme. (Okul Öncesi eğitime giriş, edit: Gelengül Haktanır). 2. Baskı, Anı Yayınları: Ankara.
- Early, D. M., Maxwell, K. L., Burchinal, M., Alva, S., Bender, R. H., Bryant, D., Cai, K., Clifford, R. M., Ebanks, C., Griffin, J. A., Henry, G. T., Howes, C., Iriando-Perez, J., Jeon, H. J., Mashburn, A. J., Pesiner-Feinberg, E., Pianta, R. C., Vandergrift, N., Zill, N. (2007). Teachers’ education, classroom quality and young children academic skills: results from seven studies of Preschool programs. *Child Development*, 78(2), 558-580.
- Ertürk Kara, H. G. (2014). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim kavramına ilişkin metaforları. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 104-120.
- Ertürk, H. G. (2013). *Öğretmen çocuk arasındaki etkileşimin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Garber, H. L. (1988). The Milwaukee project: Preventing mental retardation in children at risk. Washington, DC: American Association on Mental Retardation.
- Güder, S.& Yıldırım, A. (2014). Okul öncesi öğretmeni adaylarının demokrasiye ilişkin metaforları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (16), 151-170.
- Kandır, A. (2005). Erken Çocukluk Eğitiminde Kaliteyi Belirleyen Ölçütler. (Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Edit: Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Koçak, N.& Alakoç Pirpir, D. (2012). Okul Öncesi Öğretmeni. (Okul Öncesi eğitime Giriş, Edit: Neslihan AVCI, Mehmet TORAN). Eğiten Kitap: Ankara s: 77-103.

Kuyucu, Y., Şahin, M. & Kapıcıoğlu, O. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 43-53.

La Paro, K. M., Pianta, R. C. & Stuhlman, M. (2004). The classroom assessment scoring system: findings from the prekindergarten year. *The Elementary School Journal*, 104 (5), 409-426.

Levine, P. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, Summer, 41 (4), 172-175.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis. Second Edition, Thousand Oaks, CA: Sage.

Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (2014). <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2013-2014/icerik/95>. internetten alınma tarihi: 17.12.2014.

Poyraz, H. & Dere, H. (2003). Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri, Ankara: Anı Yayınları.

Saban, A. (2008). İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.

Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6 (2), 461-522.

Serhatlıoğlu, B. (2014). Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul öncesi öğretmenine ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası EJR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, 913, Ankara: Anı Yayıncılık.

Stone, S.J. & Lindsey, G. (1998). Reviews of research: Brain research and implications for early childhood education. *Childhood Education*, 75(2), 97-100.

Şenel, T. & Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 75-96.

The National Center on Quality Teaching and Learning (NCQTL) (2012). Understanding and using class for program improvement. Vol.2 (2), p: 1-6. İnternetten alınma tarihi: 22.03.2015. <https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/hslc/tta-system/teaching/docs/class-brief.pdf>.

Turaşlı, N. (2008). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı ve Önemi. (Okul Öncesi Eğitime Giriş, edit: Gelengül Haktanır). 2. Baskı, Anı Yayınları: Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2014). http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1018. internetten alınma tarihi: 17.12.2014.

Walker, D., Greenwood, C. R., Hart, B., & Carta, J. J. (1994). Improving the prediction of early school academic outcomes using socioeconomic status early language production. *Child Development*, 65, 606-621.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.